

Czwartek, 11 lutego 2021 r.

P9_TA(2021)0052

Bezpieczeństwo elektrowni jądrowej w Ostrowcu na Białorusi**Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 11 lutego 2021 r. w sprawie bezpieczeństwa elektrowni jądrowej w Ostrowcu (Białoruś) (2021/2511(RSP))**

(2021/C 465/11)

Parlament Europejski,

- uwzględniając konkluzje z posiedzenia Rady Europejskiej, które odbyło się 10–11 grudnia 2020 r.,
 - uwzględniając skierowane do Komisji pytanie w sprawie bezpieczeństwa elektrowni jądrowej w Ostrowcu (Białoruś) (O-000004/2021 – B9-0003/2021),
 - art. 136 ust. 5 i art. 132 ust. 2 Regulaminu,
 - uwzględniając projekt rezolucji Komisji Przemysłu, Badań Naukowych i Energii,
- A. mając na uwadze, że bezpieczeństwo jądrowe jest kluczowym priorytetem Unii Europejskiej zarówno na jej terytorium, jak i poza jej granicami zewnętrznymi;
- B. mając na uwadze, że Europejska Grupa Organów Regulacyjnych ds. Bezpieczeństwa Jądrowego (ENSREG) gromadzi rozległą wiedzę specjalistyczną uzyskaną w wyniku przeglądu partnerskiego elektrowni jądrowych zlokalizowanych zarówno w UE, jak i poza nią;
- C. mając na uwadze, że zespół ENSREG ds. przeglądu partnerskiego odwiedził Białoruś i elektrownię jądrową w Ostrowcu w marcu 2018 r., po przeprowadzeniu niezbędnych działań przygotowawczych, w tym po otrzymaniu odpowiedzi na pytania pisemne zespołu ds. przeglądu partnerskiego, i w lipcu 2018 r. opublikował sprawozdanie końcowe;
- D. mając na uwadze, że ENSREG wezwała władze Białorusi do opracowania krajowego planu działania w celu zapewnienia terminowego wdrożenia wszystkich zaleceń dotyczących poprawy bezpieczeństwa określonych w sprawozdaniu z przeglądu partnerskiego, z zastrzeżeniem przyszłej niezależnej oceny, tak jak ma to miejsce w przypadku wszystkich państw UE i państw spoza UE, które uczestniczą w procedurze odnoszącej się do testów warunków skrajnych;
- E. mając na uwadze, że Białoruś opublikowała krajowy plan działania w sierpniu 2019 r., ale dopiero w czerwcu 2020 r., w następstwie ponawianych żądań i znacznych nacisków na wysokim szczeblu ze strony UE, zgodziła się na dalszy przegląd partnerski, który miała przeprowadzić ENSREG;
- F. mając na uwadze, że ten dalszy przegląd partnerski jest w toku, a ENSREG uzupełni i opublikuje w nadchodzących miesiącach swoje ustalenia dotyczące bezpieczeństwa elektrowni oraz zamierza sporządzić wstępne sprawozdanie do czasu posiedzenia plenarnego ENSREG i przekazać je Białorusi, zanim elektrownia rozpocznie działalność komercyjną, co władze białoruskie planują na marzec 2021 r.;
- G. mając na uwadze, że elektrownia zaczęła wytwarzać energię elektryczną 3 listopada 2020 r. pomimo wielu nierozwiązanych obaw dotyczących bezpieczeństwa i bez wykazania, w jakim stopniu wdrożono zalecenia z unijnego przeglądu partnerskiego z 2018 r. i zalecenia Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej (MAEA);
- H. mając na uwadze, że elektrownia została faktycznie uruchomiona pomimo braku koncesji, ponieważ procedurę udzielania koncesji zmieniono w lipcu 2020 r.;
- I. mając na uwadze, że w następstwie wspólnej decyzji państw bałtyckich z sierpnia 2020 r. o zaprzestaniu komercyjnej wymiany energii elektrycznej z Białorusią od momentu, gdy elektrownia w Ostrowcu rozpoczęła produkcję energii elektrycznej, handel energią elektryczną między Białorusią a UE został wstrzymany 3 listopada 2020 r., kiedy to elektrownia w Ostrowcu została podłączona do sieci elektroenergetycznej;
1. wyraża zaniepokojenie z powodu lokalizacji elektrowni jądrowej w Ostrowcu w odległości 50 km od Wilna (Litwa) i w bliskiej odległości od innych państw UE, takich jak Polska, Łotwa i Estonia;
 2. wyraża ubolewanie, że projekt jest realizowany pomimo protestów obywateli Białorusi oraz że członkowie białoruskich organizacji pozarządowych dążący do rozpowszechniania informacji na temat budowy elektrowni w Ostrowcu są prześladowani i bezprawnie aresztowani;

Czwartek, 11 lutego 2021 r.

3. z niepokojem zauważa, że elektrownia powstaje jako projekt geopolityczny Białorusi i Rosji oraz że jej budowa i przyszła działalność stanowią źródło potencjalnego zagrożenia dla Unii Europejskiej i jej państw członkowskich w zakresie bezpieczeństwa, zdrowia i ochrony środowiska;
4. jest nadal zaniepokojony pośpiesznym uruchomieniem elektrowni jądrowej, która nie spełnia najwyższych międzynarodowych norm ochrony środowiska i bezpieczeństwa jądrowego, w tym zaleceń MAEA;
5. ubolewa nad utrzymującym się brakiem przejrzystości i oficjalnych informacji dotyczących powtarzających się alarmowych wyłączeń reaktora i awarii urządzeń na etapie uruchamiania elektrowni w 2020 r., w tym awarią czterech transformatorów napięcia i nieprawidłowym funkcjonowaniem systemów chłodzenia, podczas gdy na etapie budowy elektrowni odnotowano osiem incydentów, w tym dwa incydenty związane ze zbiornikiem ciśnieniowym reaktora;
6. zwraca uwagę, że unijny przegląd partnerski przeprowadzony w 2018 r. wykazał liczne niedociągnięcia i że według doniesień do tej pory wdrożono jedynie ograniczoną liczbę zaleceń, oraz że wdrażanie to musi zostać zweryfikowane przez ekspertów UE;
7. uważa, że liczba i częstotliwość incydentów związanych z bezpieczeństwem budzi poważne obawy co do niedostatecznego zapewnienia jakości i kontroli na etapach projektowania, produkcji i montażu elektrowni oraz co do niskiego poziomu bezpieczeństwa eksploatacji, co należy odpowiednio uwzględnić w ramach przeglądu partnerskiego UE;
8. domaga się, by Białoruś niezwłocznie zapewniła pełne poszanowanie międzynarodowych norm bezpieczeństwa jądrowego i ochrony środowiska oraz przejrzystą, pluralistyczną i konstruktywną współpracę z organami międzynarodowymi; zwraca się do Białorusi, by zaprzestała wybiórczego stosowania norm MAEA i zaleceń z przeglądu partnerskiego;
9. uważa, że normom bezpieczeństwa jądrowego należy nadać najwyższy priorytet nie tylko podczas planowania i budowy elektrowni jądrowej, ale również podczas jej eksploatacji, i muszą być one stale nadzorowane przez niezależny organ regulacyjny;
10. wyraża zaniepokojenie faktem, że obecny organ regulacyjny na Białorusi (Gosatomnadzor – Departament Bezpieczeństwa Jądrowego i Radiacyjnego Ministerstwa ds. Sytuacji Kryzysowych) znajduje się pod stałą presją polityczną i brakuje mu wystarczającej niezależności, zarówno jeśli chodzi o kształt, jak i treść prowadzonych działań; podkreśla w związku z powyższym, że przejrzysty i dokładny przegląd partnerski ma również kluczowe znaczenie na etapie eksploatacji elektrowni;
11. odnotowuje decyzję stron Konwencji Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ (EKG ONZ) o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym (konwencji z Espoo) z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie wypełniania przez Białoruś zobowiązań wynikających z tej konwencji w odniesieniu do białoruskiej elektrowni jądrowej w Ostrowcu oraz wzywa Białoruś do zapewnienia pełnego wdrożenia konwencji z Espoo;
12. podkreśla potrzebę stworzenia i utrzymania systemu wczesnego ostrzegania służącego do pomiaru promieniowania w krajach UE położonych w pobliżu elektrowni;
13. wzywa władze Białorusi do pełnej współpracy z ENSREG w procedurze odnoszącej się do testów warunków skrajnych, w tym do formalnego przeglądu i pilnej realizacji białoruskiego krajowego planu działania;
14. ubolewa nad tym, że misja ENSREG w ramach przeglądu partnerskiego w elektrowni w Ostrowcu, która pierwotnie miała się odbyć w grudniu 2020 r., musiała zostać odwołana ze względów organizacyjnych po stronie gospodarza, a także ze względu na pandemię COVID-19;
15. z zadowoleniem przyjmuje pierwszy etap obecnego unijnego przeglądu partnerskiego obejmujący wizytę w elektrowni na początku lutego 2021 r.; podkreśla znaczenie terminowego ukończenia procesu przeglądu partnerskiego i opublikowania jego ustaleń, przy czym przynajmniej wstępne sprawozdanie powinno zostać przekazane Białorusi jeszcze przed marcem 2021 r., kiedy władze białoruskie planują rozpoczęcie komercyjnej eksploatacji elektrowni; zwraca uwagę, że wszystkie kwestie bezpieczeństwa są równie ważne i należy się nimi zająć przed rozpoczęciem komercyjnej eksploatacji elektrowni;
16. głęboko ubolewa nad pośpiesznym uruchomieniem działalności komercyjnej elektrowni w marcu 2021 r. i podkreśla, że wszystkie zalecenia ENSREG dotyczące bezpieczeństwa muszą zostać wdrożone przed rozpoczęciem jej komercyjnej eksploatacji; zachęca Komisję do ścisłej współpracy z władzami Białorusi w celu zawieszenia procesu rozpoczęcia eksploatacji do czasu, gdy wszystkie zalecenia z unijnych testów warunków skrajnych zostaną w pełni wdrożone i wprowadzone zostaną wszelkie niezbędne ulepszenia w zakresie bezpieczeństwa, a społeczeństwo białoruskie i kraje sąsiadujące zostaną należycie poinformowane o podjętych środkach;

Czwartek, 11 lutego 2021 r.

17. zwraca się do Komisji i ENSREG, by kontynuowały przejrzysty i dokładny przegląd partnerski elektrowni, by domagały się niezwłocznego wdrożenia wszystkich zaleceń i zapewniły skuteczne monitorowanie procesu wdrażania obejmujące regularne wizyty zespołu ds. przeglądu partnerskiego w elektrowni w Ostrowcu, w tym podczas eksploatacji obiektu; podkreśla w związku z powyższym znaczenie skutecznej współpracy z MAEA;
 18. zwraca uwagę, że pomimo wspólnego porozumienia między krajami bałtyckimi w sprawie zaprzestania komercyjnej wymiany energii elektrycznej z Białorusią nadal możliwe jest wprowadzenie na rynek UE energii elektrycznej z Białorusi za pośrednictwem rosyjskiej sieci przesyłowej;
 19. przypomina konkluzje Rady Europejskiej z 10–11 grudnia 2020 r. i popiera wysiłki mające na celu zbadanie możliwych środków zapobiegania komercyjnemu importowi energii elektrycznej z obiektów jądrowych państw trzecich, które nie spełniają uznanych przez UE poziomów bezpieczeństwa, w tym z elektrowni jądrowej w Ostrowcu;
 20. wzywa Komisję do dokonania oceny i przedstawienia propozycji środków mających na celu zawieszenie handlu energią elektryczną z Białorusią w sposób zgodny z zobowiązaniami wynikającymi z prawa międzynarodowego w dziedzinie handlu, energii i prawa atomowego, aby dopilnować, by energia elektryczna wytwarzana w elektrowni w Ostrowcu nie została wprowadzona na unijny rynek energii, podczas gdy Estonia, Łotwa i Litwa są nadal połączone z siecią BRELL;
 21. podkreśla strategiczne znaczenie przyspieszenia synchronizacji bałtyckiej sieci elektroenergetycznej z europejską siecią kontynentalną i zwraca uwagę, że przyszła eksploatacja elektrowni jądrowej w Ostrowcu nie powinna w żaden sposób utrudniać desynchronizacji sieci przesyłowych Estonii, Łotwy i Litwy od sieci BRELL oraz że Unia Europejska powinna nadal prowadzić integrację trzech państw bałtyckich z siecią elektroenergetyczną UE;
 22. wyraża pełną solidarność z obywatelami Białorusi i obywatelami państw UE, których bezpośrednio dotyczy budowa i eksploatacja elektrowni w Ostrowcu, i wzywa do dalszego zaangażowania UE i jej instytucji na wysokim szczeblu w tę kwestię o pierwszorzędym znaczeniu dla Unii Europejskiej;
 23. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Komisji, Radzie oraz rządóm i parlamentóm państw członkowskich.
-